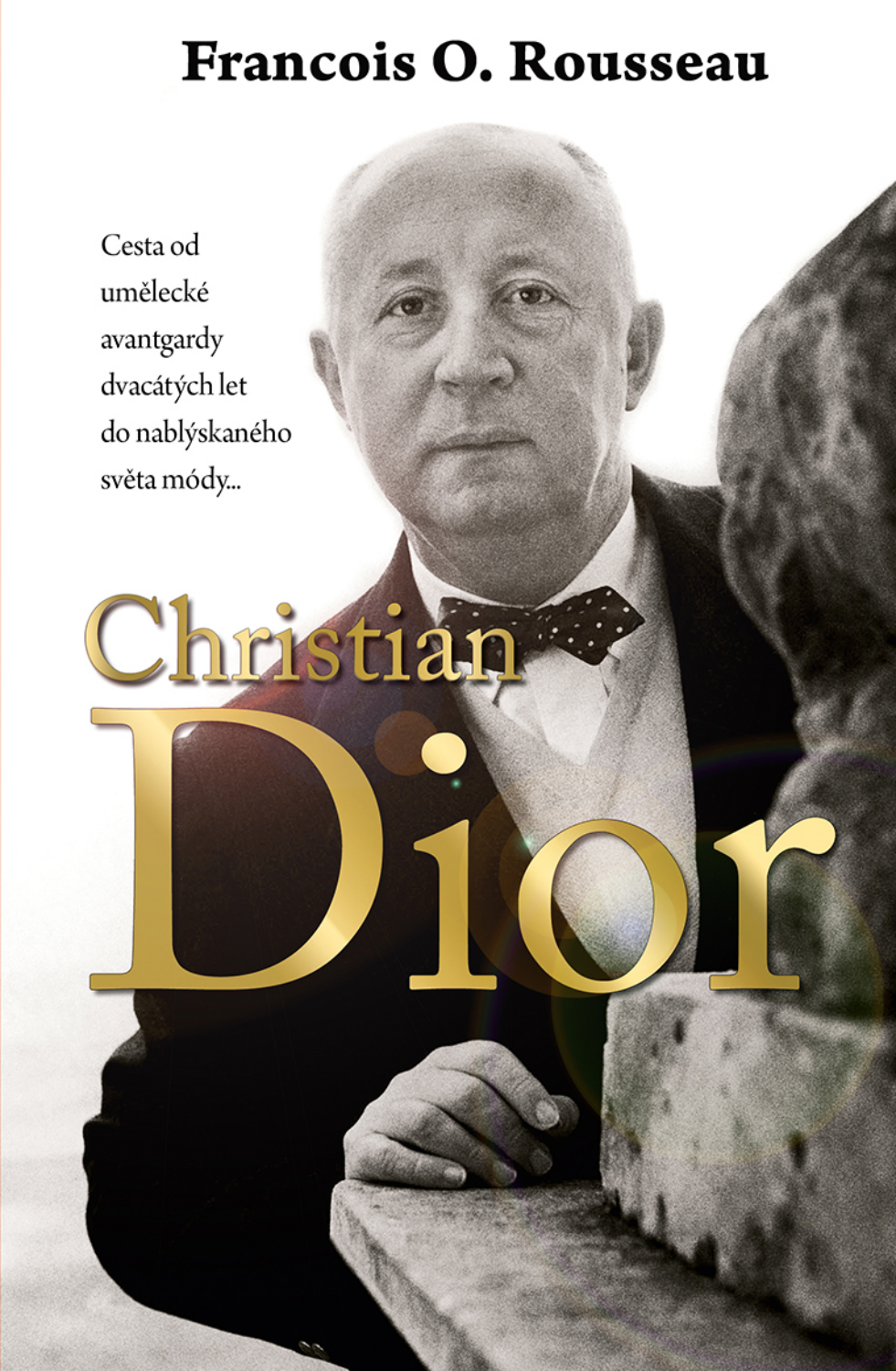

Francois O. Rousseau

Cesta od
umělecké
avantgardy
dvacátých let
do nablýskaného
světa módy...

Christian Dior

A black and white portrait of Christian Dior, an elderly man with a serious expression, wearing a dark suit, a white shirt, and a dark bow tie with white polka dots. He is leaning on a stone ledge with his right hand. The background is a plain, light-colored wall.

François-Olivier Rousseau

Christian

Dior

zrození legendy

Copyright © Allary Éditions 2016
Published by special arrangement with Allary Éditions
in conjunction with their duly appointed agent
2 Seas Literary Agency and Livia Stoia Literary Agency.

*Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu nakladatele.*

Překlad © Radomír Kučera, 2018
Obálka © Jiří Miňovský – ARBE, 2018
© DOBROVSKÝ s.r.o., 2018

ISBN 978-80-7585-968-6 (pdf)

François-Olivier Rousseau

Christian

Dior

zrození legendy

Přeložil: Radomír Kučera

Tato kniha je románem vyhrazujícím si právo použít fantazii spojenou s fikcí.

Jestliže si volně pohráváme s daty některých událostí, s identitou a charakterem některých vedlejších osob, je to pravdivá lež, protože pouze román umí nejlépe vykreslit osud v jeho vlastních obrysech.

Přesné údaje o životě Christiana Diora najdete v pozoruhodném díle od Marie-France Pochna: *Christian Dior* nebo v díle *Christian Dior & já*, napsaném samotným Christianem Diorem.

I

V době války se musí snažit každý! To říkali mladému Christianovi proto, aby překonal svou plachost. Pro hocha byl přímo nadlidský úkol oslovovat návštěvníky krámků a předvádět jim talismany pro štěstí. Cítil, jak mu studem červenají tváře a třese se mu hlas, když musel zákazníkům nabízet čtyřlístky nebo zajecí pacičky.

Bylo mu daleko lépe v květinářství, kde si jako malý hrával na příručího, zatímco matka prodávala růže a hortenzie ze své zahrady a výdělek věnovala ve prospěch raněných. Zahradu u vily Rhumbs, jak se jmenovala vila Diorových, obdivoval celý Granville.

Lákavé myšlenky, že by zůstal doma s matkou, se však musel Christian vzdát a namísto toho se stal pomocníkem madame Esperanzy, slavné věštkyně z Le Havru, které pomáhal lákat zákazníky... Avšak drobný detail mu zpříjemňoval situaci: Christian se

mohl dle libosti strojit do svých vlastních výtvorů. V okamžiku z něj byl opravdový cikán, svou kreaci sestavenou s neuvěřitelnou péčí korunoval roztrhanými kalhotami a šedorůžovým kapesníkem uvázaným kolem krku. Mladý bohém neměl daleko k umělcům inspirujícím se Picassovým růžovým obdobím, přestože o něm Christian Dior ještě nikdy neslyšel. Je to známá věc, že velcí duchové a velcí umělci se setkávají. A to, i když to ani netuší...

Madame Esperanza úřadovala v jednom zchátralém domku na konci hlavní aleje, která vedla ke kasinu v Granville. Na vývěsním štítu měla uvedenou celou svou živnost: „*Madame Esperanza, jasnovidka, odhalí vám vaši přítomnost, minulost i budoucnost.*“

Ta Esperanza, kterou vídali na malém nádraží, jak časně ráno vystupuje z vlaku přijíždějícího z Le Havru, se nijak nelišila od obyčejných žen střední třídy. Celá v černém jako většina žen po padesátce, s velurovým kloboučkem připíchnutým jehlicí na lehce zvlňených zcela černých vlasech učesaných na pěšinku. Jediné, co by ve výbavě té anonymní cestující mohlo přitahovat pozornost, byl jakýsi zvon pokrytý látkou, který vzdáleně připomínal papírovou krabici na klobouky.

Osoba, se kterou se zákazníci setkávali v jejím domku, ničím nepřipomínala ranní cestující. Madame Esperanza si tak říká „nahodila fasádu“. Měla uhlově černé oči jako cikánka z komické opery, vlasy barvy havraních křídel spoutané sítkou, poprsí zahalené do staré

kašmírové šály, přes ni saténovou vestu a dlouhou sukni ve španělském stylu. Když míchala karty, na holých předloktích jí zvonilo množství kovových náramků. Znak jejích okultních schopností, křišťálová koule, stál na stole před ní, opodál ležely karty jako poslední záchrana. A ten záhadný zvon, který byl předtím ukrytý pod látkovým přehozem, konečně odkryl své tajemství: byla to klec a v ní papoušek! Představitel tvorů, o jejichž dlouhověkosti není pochyb. Podle jeho vzhledu by se dalo předpokládat, že byl v mládí svědkem bouřlivých událostí roku 1848.

Lidé, kteří se vydali k madame Esperanze, čekali plni obav u dveří její kanceláře, až na ně přijde řada. Role mladého Christiana Diora tím byla velmi usnadněna a zjednodušena. Brzy byl proutěný koš se zbožím, který měl zavěšený na stuze na krku, skoro prázdný.

Blížila se k němu nějaká mladá dívka. Podobala se těm, které žily na normandském pobřeží ještě před válkou a které přivedly do módy tenis a anglickou krajkou. S neskryvaným opovržením pohlédla na talismany za tři sous a pak se osmělila a zamumlala: „Neměl byste provaz z oběšence? Říká se, že to je nejúčinnější ochrana...“ Když to říkala, zčervenala až po uši. Christian se také začervenál. Bylo mu teprve třináct, ale bylo mu jasné, že ta dívka je zamilovaná. Měl pochopení pro její neomalenou žádost. Domýšlel si, že to byla necitelnost z velké vášně. Bezpochyby byl někde v Argonne nebo na Sommě nějaký důstojník pěchoty, který ani netušil, jak silně a vášnivě je milován...

V tom ponurém roce 1918 úzkost svírala lidská srdce skoro po celém světě. Nebyla snad ani jedna rodina, která by neměla někoho na frontě. Která matka nebo snoubenka by se netrásla, když slyšela zvonit pošťáka. Bála se, že dostane jednu z těch zpráv, jejichž adresa byla psána na psacím stroji a text prosvítal obálkou? Zákazníci madame Esperanzy se pokaždé ptali na to samé. Šlo vždy o osud některého z těch nešťastníků vystavených záplavě střel a granátů. I nevěřící podlehl touze odhalit budoucnost. Člověk nemusel být skálopevně přesvědčen o schopnosti média, aby cítil srdce bít až v krku, když ho vědma vyzvala: „Sejměte a podejte mi devět karet.“ Věřit, že duchové jsou vzýváni proto, aby člověk pocítil iracionální úlevu, není nutné, i když o tom věštkyňe ujišťuje. Umění jasnovidců je v navození závislosti; je to jako opium, jako hráčská vášeň. Ovlivňují váš život malými dávkami jedu pro své vlastní zvrhlé potěšení. Christian Dior, který tomu bohužel jednoho dne také podlehl, se už od toho nedokázal nikdy odtrhnout.

Nabídku madame Esperanzy nejprve zkoušel odmítnout. Představovala si snad, že bezplatnou konzultaci pochopí jako určité vyjádření díky oddanému služebníčkovi? Nebo díky své profesionální intuici odhalila výjimečnou budoucnost tohoto mladíka? Nedala se odbyť. Syn Madeleine Diorové byl těmi zdvořilostními frázemi nakonec udolán, až jejímu naléhání podlehl.

„On má hrozně rád svou matku,“ prohlásila madame Esperanza, noříc zrak do té ještě dětské dlaně.

Madame Esperanza působila na své klienty tím, že se na ně obracela ve třetí osobě, jako by chtěla mezi sebou a jimi udržet odstup při očekávání věšteckého transu. „Má pravdu,“ pokračovala, „je to její nejmilejší...“ Christian odpověděl úsměvem, v němž bylo možno tušit souhlas. „On má nadání, zatím utajené, umělecké nadání... Podívejme? Je bez peněz... Naprostá troska...“ Vraštíc čelo, zkoumala linie na dlani a pak připojila uklidňující: „Ale všechno se to zlepší...“

Christian si myslel, že tím ta seance končí a chtěl vytáhnout svou dlaň z její ruky, ale prsty madame Esperanzы se nečekaně sevřely kolem jeho zápěstí. Byl to předstíraný úlek? Nebo to byl jen profesionální trik, aby ho přinutila uvěřit v oslnivé odhalení, schopné překvapit i samotné médium? Ať už to bylo cokoliv, úplně zapomněla na oslovení ve třetí osobě a vykřikla: „Ženy to budou, kdo vás zachrání...! Budete z nich mít velký zisk, budete ale muset cestovat... vidím vás často překonávat moře...“

„Co ti to vlastně řekla?“ zeptala se malá Yvonne Lemaitreová, která potkala Christiana, když vycházel z domku věštkyň. Yvonne byla právě v tom věku, kdy si dívky uprostřed nekonečného škádlení poprvé uvědomují svou moc při svádění chlapců. Christian považoval za rozumné nevystavovat se zbytečně jejím ironickým poznámkám. Řekl „nic, jen samé hlouposti“.

U Diorů, kde mladík nemohl zatajit tu zvláštní předpověď, se mu nepřestávali smát. „Mít velký užitek

z ženských“ víme, co to znamená: jsou na to takové domy! Pokud bychom připustili to předpovídané štěstí a cesty, které by měly být s tím spojeny, jsou to bezpochyby ty domy, které vyrostly v přístavech na Středním východě nebo na severním pobřeží Afriky či v Buenos Aires... To je opravdu moc směšné!

A co se týká té první části věštby, toho eventuálního krachu, to je neméně absurdní! Už téměř sto let trvá prosperita rodiny Diorových a v současnosti dále stoupá díky vynalézavosti a důvtipu majitele. Maurice Dior založil svůj podnik v jedné obci nedaleko Granville a chtěl v něm z guána dovezeného z pacifické oblasti vyrábět hnojivo. Čas od času pronikal zápach z továrny až do města, takže si obyvatelé stěžovali, že „ten Dior tak smrdí“! Jako symbolickou protiváhu této složky, tak nelichotivé pro jeho podnikání, vyráběl Maurice také práškové mýdlo, které dělalo hotové divy při čištění maleb. Všichni obchodníci s barvami ho doporučovali – čisticí Saint-Marc.

Ve vile Rhumbs, která stála na vrcholu útesu, nic nepřipomínalo odpudivé výpary z továrny Dior. Magická alchymie štěstí je přetvářela do jemných vůní. Do vůní vzácných květin rozkvétajících v zimní zahradě, růží schnoucích v košíčcích v salonu, výparů z Bergerových lamp svítících v každém koutě. Jemné závaný vůní sladkých i kořeněných zároveň obklopovaly také Madeleine Diorovou, doprovázely každý její krok a oznamovaly dopředu její příchody. Ona vůně se tuším jmenovala Molyneux.

II

Christian se probudil do jednoho z těch olověných těžko popsatelných pařížských rán, oči otupělé nedostatkem spánku. Bylo to takové ráno, kdy člověk neví, jestli jsou Velikonoce, nebo Dušičky. Ale vědomí povinnosti přimělo mladého muže sáhnout po hodinkách na krbové římse a zamžourat na ciferník, aby zjistil, kolik je vlastně hodin. „Zase jsem zmeškal přednášku otce Siegfrieda!“

„Toho jsem se obával,“ ozval se tichý hlas z přilehlé koupelny.

„Sliboval jsi mi, že mě vzbudíš!“ namítl Christian.

„Když ty jsi tak krásně spal,“ bránil se Bérard¹.

„Neměl jsem věřit tvým slibům! Nikdy neuděláš to, o co tě prosím... Nemáš žádný smysl pro povinnost!“

---

¹ Christian Jacques Bérard (1902–1949) nazývaný „Bébé“ (Cvalík), francouzský malíř, ilustrátor, scénograf, dekoratér a návrhář kostýmů.

Nebylo to ani tak obviňování jako spíše rozmrzelý tón, kterým byla ta slova vyřčena, co se dotklo Christiana Bérarda:

„Říkáš hlouposti! Abych ti ale dokázal, že tě z toho neobviňuju, říkám ti upřímně: jsou určité hranice toho, co lze udělat z povinnosti, a tvoje chování je toho nejlepším příkladem. Jestliže by tě přednáška Andrého Siegfrieda aspoň trochu zajímala, nevzbudil by ses až v době, kdy už začala, a pokud bys bral vážně plány o své budoucnosti podle představ svého otce, netrál bys celé noci U vola². To není prostředí vhodné na přípravu na přijímací zkoušky na nábřeží Orsay³... Ostatně, dovedeš si představit sebe jako nějakého druhoradého diplomata ukousaného nudou někde na zapadlém vyslanectví v Bolívii nebo v Indočíně?“

„Ty víš dobře, že ne,“ vydechl Christian Dior.

„Tak se vykašli na politické vědy, ztrácíš jen čas...“

„Máti by byla konsternována a otcí by se jen potvrdilo, že jeho druhý syn je zkrachovanec. Toho se obává nejvíce.“

„A proto, abys uchlácholil rodiče, marníš své šance v něčem jiném, kde ti tvé záliby a předpoklady zaručují nejistý úspěch?“

„Nebudu je šetřit moc dlouho, chystám se na konci roku propadnout u zkoušek. A když to tak dopadne...“

---

2 Vůl na střeše, starý pařížský kabaret, založený roku 1921 v budově z 18. století, v osmém pařížském obvodě, místo setkávání pařížských intelektuálů.

3 Je zřejmě míněno sídlo Ministerstva zahraničních věcí na nábřeží Orsay číslo 37.

V té chvíli se Bérard zjevil ve dveřích koupelny. Upřel na svého přítele velitelský pohled, kterým napodoboval herce Édouarda Maxe představujícího Nerona na scéně divadla Français, a ukončil diskusi v divadelním duchu: „No a co, pak se můžeme zabývat vážnějšími věcmi!“

„Cvalíku!“ vykřikl Christian, „cos to udělal!“

Bérard odpověděl tím, že si přejel rukou po hladké tváři ještě zarudlé od holení břitvou. „Dělá mě to mladším, vid?“ (Bylo mu pětadvacet let!) „Můj nový přítel nemá rád plnovous. A protože to s ním vypadá na trvalejší vztah, rozhodl jsem se mu takhle vyjít vstříc...“

S plnými růžovými tvářemi a buclatou rukou přejíždějící po bradě připomínal Christian Bérard v tu chvíli více než kdy jindy svou přezdívku „Cvalík“. Christian se díval s něhou na toho velkého hochu neurčitého věku, na jeho masku vznešeného vládce, už trochu povadlou, ve které zářily dvě velké bleděmodré oči, z nichž vyzařovala čistá nevinnost. Cvalík, který si připadal jako u výslechu, zaujal pózu s hlavou pohozenou dozadu jako tragéd vstupující na scénu.

Kde to bylo? Na nějaké výstavě černošského umění? Nebo na premiéře Stravinského či představení švédského či ruského baletu, kde se Christian Bérard a Christian Dior poprvé setkali? Ani jeden z nich to nedokázal říci, protože měli dojem, že se znají odjakživa. Bouřlivá dvacátá léta nabízela bezpočet míst, kde se oslavovalo moderní umění a vznikala avantgarda. Říká se, že

se během těch více než čtyř let války tajně hromadila inspirace pro obrodu ve všech oblastech. Když nastal mír, vytryskl oslňující ohňostroj: kubismus přetvářel realitu podle svých představ, do hudby vstoupily polytonální pasáže, znepokojující surrealisté zkoušeli uplatňovat svůj vliv na literaturu, morálku, filmy, život... Paříž byla hlavním městem všech těchto změn. Podle Hemingwaye, který zde pobýval, byla Paříž jedním svátkem, kde se experimentovalo a hrálo si s mládím takovým způsobem, který nelze publikovat, oscilujícím mezi bujarostí a šílenstvím, odvahou a rozčarováním...

Christian Dior a Christian Bérard si padli do oka díky společnému obdivu k tomuto novému umění žít všemi smysly, lehkomyšlně, na plný plyn. Sbližovaly je i další zájmy. Christian Bérard, který studoval kresbu v Ransonově ateliéru⁴, právě uskutečnil první výstavu svých děl. Počítal, že díky svému talentu bude mít zajištěnou existenci. Navíc asistoval Jeanu-Michelovi Frankovi, módnímu dekoratérovi, který pokrýval stěny pergamenem, oblékal nábytek do textilu a slámy zpracovaných do podoby intarzie. Bérard navrhoval pro soukromý palác Noailleových a salóny Schiaparelli⁵ motivy na tapety, které klamaly zrak

---

4 Ransonova akademie, umělecká škola založená v roce 1908 v Paříži malířem Paulem-Elie Ransonem.

5 Elsa Schiaparelli (1890–1973), módní tvůrce, vlastnila módní firmu v Paříži v letech 1930–1950. Provokatérka a vážená průkopnice, proslavila se svými kolekcemi, v nichž používala odstín růžové (fuchsiové) barvy nazvané šokující růžová.

dojmem plastičnosti s falešnou perspektivou rámu kolem dveří.

Bérardovi, který byl považován za talentovaného všetečku, škodila roztržitost jeho aktivit. Věděl o tom, ale odmítal se vzdát kterékoliv z těchto inspirativních oblastí. Brzy k nim přibyla další díky setkání s Louistem Jovetem⁶. Pro představení *Třetí trojská válka nebude* a *Škola žen* vytvořil dekorace, které budou znamenat přelom...

Oproti četným úspěchům Bérarda měl Christian Dior v tuhle chvíli ambice ještě nesmělé, ale chystal se je nabídnout, jakmile najdou svůj tvar, cit pro estetiku, jednoduchost a pronikavost. Na těchto základech vzniklo přátelství. Projevilo se okamžitě, zřetelně, nevyhnutelně a bouřlivě. Láska nemá monopol na osudovost, i v přátelství zkouší svůj diktát. Přes všechnu šeptandu těch, kteří je viděli neustále spolu, se mezi oběma Christiany jednalo pouze o přátelství. Když se večer U vola protáhl až do svítání a Dior se v tuhle dobu, kdy se nedal sehnat taxík, bál jít pěšky domů do ulice Louise Davida, jež se nacházela až na samém konci čtvrti Passy, nabídl mu Christian Bérard přístřeší v mansardě, kterou si geniálně upravil do podoby připomínající Malý Trianon⁷. Oba mladíci počestně usnuli v posteli s nebesy pod společnou

---

6 Louis Jovet (1887–1951), francouzský herec, režisér a ředitel divadla, profesor Národní konzervatoře dramatického umění.

7 Malý Trianon je zámeček umístěný na pozemku paláce Versailles, byl navržen architektem Ange-Jacques Gabrielem pro krále Ludvíka XV. a jeho dlouholetou milenkou madame de Pompadour.

přikrývkou mezi stěnami pokrytými starým Jouyho plátnem⁸.

V Bérardovi našel Christian Dior kumpána, který mu dosud chyběl. Cvalík si však rád hrál na rádce a učitele s autoritou člověka o tři roky staršího a navíc rodilého Pařížana. Byl to ale trochu zvláštní učitel, který svého mladšího žáka nenabádal k přemýšlení a sebeovládání, ale k riskování, extravagantnosti a odvaze k různým výstřelkům. Neustále Christianovi připomínal, že musí provést něco, čemu říkal „nezbytné bláznovství“. A právě k tomu tu bylo zvláště vhodné místo, věhlasný Vùl, kde mladí lidé trávili své večery.

Při prvním vstupu do kabaretu v ulici Boissy d'Anglas dostal Christian od Cvalíka magický klíč k Paříži. Málokterá doba, včetně období po první světové válce, znala podobné místo, které by dávalo tak skvělé doporučení. U Vola na střeše se setkávali průkopníci všech směrů, tlačili se sem osvícení mecenáši i snobové. Tak se ten malý sál se svým americkým barem a stísněným jevištěm pro loutkové divadlo stal známým jako místo výměny revolučních osvíceneckých myšlenek, rozřadovacím nádrazím všech nových talentů. A to nejen těch nových. Ostatně kolem roku 1928 zde byla zaznamenána přítomnost vytrvalého, ale rezervovaného hosta, kterého personál obsluhoval se zvláštním

---

8 Látka z indické bavlny s motivem lidí, dekorativních obrazů nebo krajiny. Vzor je nejčastěji jednobarevný, červený nebo fialový, na režném nebo hnědém pozadí. Ale může být i v jiných barvách, růžové, světle nebo tmavomodré, světle nebo tmavozelené, béžové nebo šedé.

respektem. Ten bezvýrazný a mlčenlivý človíček ztracený ve snění doprovázeném hrou na piano Clémenta Douceta byl Maurice Ravel, autor slavného *Bolera*, v době své největší slávy.

Byl tu také – většinou usazený u baru, přestože nepil – člověk, u kterého se těžko dala definovat jeho role: svědek, pořadatel her, šedá eminence? Každý ctižádostivý adept by se měl snažit o *imprimatur* téhle sfingy nechávající padnout mladé lidi bez talentu. A zvláště ty, kteří nedostatečně obdivují její šarm a jsou lhostejní k jejím hádankám. V pološeru se zdál být stejně starý jako oni, v každém případě se o to snažil... Jmenoval se Jean Cocteau⁹.

Jako obdivovatel *Potomaku* a *Mysu dobré naděje* zvládl Christian Dior vstupní test levou zadní. Myslel na to, že by postavil na misky vah úspěch u Vola a propadnutí v Sciences Po¹⁰. Byl si už svým neúspěchem v Sciences Po zcela jist? Bezpochyby nikoliv. Věděl totiž, že jeho otec, Maurice Dior, by odmítl uznat v těch dvou rovnocenných a přitom zcela opačných událostech velmi ovčácké náznaky osudu, který byl už v dohledu.

Další básník zdobil svou přítomností večery u Vola. Byl to Max Jakob¹¹, který si s legendárním patosem hrál se světlem a stínem. Venkovánek, který před třinácti lety

---

9 Jean Cocteau (1889–1963), francouzský básník, romanopisec, malíř, grafik, kreslíř, dramaturg a filmový umělec, dobrý duch mnoha umělců té doby.

10 Sciences Po je běžný název pro Institut politických studií v Paříži založený roku 1872.

11 Max Jacob (1876–1944), francouzský moderní básník a romanopisec, předchůdce dadaismu a surrealismu.

přišel do Paříže, aby zde pokračoval ve studiu na Škole pro administrativní pracovníky v koloniích – chtěl se stát vězeňským úředníkem. Viděl svou budoucnost v trestaneckých koloniích někde v Karibiku, buď na pobřeží Guyany, nebo na Ďábelských ostrovech, a znal „Celníka“ Rousseaua a Apollinaira v období sbírky *Alkohol*. Je nutno říci, že jeho duchaplná osobnost pozvedla vrcholné období avantgardy. Poté, co se zřekl svých ambicí v administrativě ve prospěch novinářiny (jeho zlomyslný duch chvíli perlil v humoristickém listě, který vedl Alphonse Allais¹²), a následně opustil i novinářinu pro poezii a malbu, proběhla dvě zásadní setkání. Nejdříve s černou bídou a poté u anarchistického mecenáše Pedra Manacha s mladým Španělem, který uměl jen pár slov francouzsky: byl to jistý Ruiz Picasso... Kolem roku 1920 přežívali Max Jacob a Picasso z prodeje svých děl na předzahrádkách kaváren, dělili se o suché placky na bulváru Voltaire, kde spolu sdíleli jeden slameník, a to tak, že Max na něm spal v noci a Picasso ve dne. Stěhování do dalšího brlohu bez vody, který Max ironicky nazval „Bateau-Lavoir¹³“, neznamenal konec básnickových dobrodružství. Možná se mu zdálo o nějaké křesťance, která ho hledala v útrobách té barabizny, nebo se mu zjevila sama Panna Marie. Ač původem žid,

---

12 Alphonse Allais (1854–1905), francouzský novinář, spisovatel a humorista, známý pro svůj absurdní humor.

13 Jako Bateau-Lavoir je označována skupina domů na vyhlášeném Montmartru, od roku 1904 zde bydleli četní malíři, ale také spisovatelé, divadelní umělci a obchodníci s uměním; původně tento termín označoval loď, uzpůsobenou na praní prádla.

přestoupil Max na křesťanskou víru a dal se pokřtít. Za kmotra si vybral Picassa... Od tohoto zvratu (který nastal v roce 1912) spojil to dobré i to špatné z mystiky a bohémského života. Na několik měsíců zmizel do ústraní benediktinského kláštera v Loiretu, ale po návratu do Paříže trávil všechny večery u Vola.

Při prvním setkání si Christian získal Maxovy sympatie; povytažené nohavice starých pomačkaných kalhot s manžetami umožnily obdivovat křiklavě červené ponožky. Slíbil Christianovi, že ho po návratu do Saint-Benoît-sur-Loire zahrne do svých modliteb. Christian se ho vyptával, co je to vlastně za obec, Max mu odpověděl ve verších, které v tom okamžiku složil na počest okouzující přítomnosti svého spolustolovníka:

*Obyvatel na čtyři tisíce, panoráma kouzelné,
I astmatik zvládne schodiště mírné.
Pevnost, co stavěl Vauban, lodi je podobná.
Kostel ze století třináctého, věž jako svíci má.*

Henri Sauguet¹⁴, který byl svědkem této scény, dal mrknutím oka najevo Christianovi, co by si měl myslet o té vytrysknuvší inspiraci...

Mezi mladým Diorem a mladým Sauguetem okamžitě vniklo spiklenectví založené na podobnosti jejich povah a také na podobnosti výchovy. Oba byli hodnými dětmi, které zkazilo jejich umělecké nadání.

---

14 Henri Sauguet (1901–1989), francouzský varhaník, skladatel.

Také to byli dva ostýchavci, kteří neočekávaně dostali odvahu. Sauguet se ve dvaceti letech odvážil opustit zajištěné zaměstnání u jednoho obchodníka s vínem v Bordeaux. Zvolil si dobrodružství a Paříž, kam ho přitahovalo povzbuzování Dariuse Milhauda¹⁵. Stal se obchodním cestujícím s mazacími oleji pro jednu společnost z Bukurešti a přitom skládal hudbu pro svůj první balet na popud hraběte Étienne de Beaumont... Nyní pracoval na opeře s titulem *Kartouza parmská* a žil hudbou, kterou mu doporučovali Ďagilev a Ida Rubinstein. Nebyla to ještě sláva ani štěstí, ale byla to známka uznání jeho talentu a dostatečná omluva pro opuštění veškerého obchodování s mazacími oleji...

Sauguet vypadal jako neviňátko (o Maxi Jacobovi by se tak nikdo nevyjádřil), jeho chování, zdvořilé a rezervované, kontrastovalo s čestným ceremoniálem u Vola. Svým zdrženlivým vystupováním trochu připomínal provinčního notáře a vzrušoval některé... A pak najednou maska spadne a objeví se ďábel. Ďábel směšnosti, která povznáší umění imitace ke genialitě. Člověk se suchým humorem. Když si Sauguet vezme na mušku nějakého přitroublého turistu, zabloudivšího do baru, nebo nějakou světáckou dámu, která vyzařuje hloupost na dálku, obecenstvo se válí smíchy, zatímco on sám vypadá, jako by se ho to netýkalo.

Tenhle kroužek zahrnoval kromě jiných výrazných talentů také Marcela Herranda, mladého herce z Dullinovy skupiny, který cvičil svůj krásný nosový

---

15 Darius Milhaud (1892–1974), francouzský hudební skladatel.

hlas, aniž tušil, že jednou jím bude zvučně pronášet repliky Lacenaira z *Dětí ráje*. Jeana Ozennea, kreslíře, budoucího návrháře u firmy Molyneux, kterého spojovaly s Christianem Diorem dětské vzpomínky z prázdnin v Granville... A konečně osobnost, stejně tak podezřelá jako zábavná, která pro pozdější generace bude skvělou připomínkou oněch let: Maurice Sachs.

Byl synem chvilkového vzplanutí otce, který miloval ženy, a matky, která byla nucena se vystěhovat do Anglie, aby unikla vězení. Maurice Sachs byl prakticky sirotek. Jakési útočiště před rodiči, kteří projevíli tak málo zodpovědnosti, našel u Jacquese Bizeta, druhého manžela své babičky. Tento milý dědeček, neurastenik holdující morfiu, byl jediný, kdo projevil alespoň trochu soucitu s dospívajícím jinochem. Staral se o něj, o jeho výchovu a vzdělání – až do chvíle, kdy ho pro všechny případy naučil, jak spáchat sebevraždu střelou do úst.

Jacques Bizet byl synem autora opery *Carmen* a věhlasné Madame Strausové, té, u které se scházela pařížská smetánka a o které bylo známo, že pronesla tu slavnou větu, když u sebe přijímala Dreyfuse, který se vracel z vězení: „Jsem šťastná, že vás poznávám, kapitáne, tolik jsem toho o vás slyšela...“ To, že měl tak slavné příbuzné, dodávalo Mauricovi určitý pocit zadostiučinění a stávalo se, že bylo slyšet (když povolil uzdu svému snobismu), jak začíná větu slovy: „můj pradědeček, George Bizet“ nebo „moje prababička, Geneviève Strausová...“! Je to tím, že zdroje prestiže jsou

mnohem méně na očích než skandály v životě toho nešťastného hochy. Nedávno se pod vlivem křesťanského filosofa Jacquese Maritaina obrátil k Bohu a vstoupil do semináře. Během prázdnin v Juan-les-Pins však poznal, jak je tohle posláním zranitelné, když se zamiloval do jednoho místního andílka. Milostná idylka dvou mladíků, z nichž jeden nosil sutanu, byla tak zjevná, až vzbudila takové pohoršení místních dobrých duší, že na to upozornily biskupa v Nice. Maurice neměl jinou možnost než opustit seminář a dát se k armádě dřív, než dostal povolávací rozkaz.

Po návratu prošel s kolísavým štěstím několika profesemi: hotelový zřízenec, kolportér, vydavatel, makléř nebo také knihovník u Coco Chanel. Byl alkoholik, vypil šest koktejlů ještě před snídaní a dny trávil v jednom lázeňském zařízení, které vedl bývalý komorník Prousta... Jaký by mohl mít prospěch jeho vrstevník Christian z té dlouhé a pitoreskní zkušenosti, kterou připomínal svým familiárním tónem: „Život není možno brát jen tak, život je nutno vyplnit jako dobyté město!“? V každém případě byl novému příchozímu u Vola k dispozici se svým nadáním pro navazování známostí. Upozornil ho, že se líbí tomu velkému blondýnovi vzadu, hudebníkovi jménem Poulenc¹⁶. Tento Poulenc odhalil v Christianovi mladého muže z lepšího světa... „Jestli to tak není, nechte ho při tom,“ doporučoval Sachs, „Francis je příšerný snob... Když jsem

---

16 Francis Poulenc (1899–1963), francouzský hudebník a klavírista, jeho otec byl zakladatelem chemicko-farmaceutické firmy Rhône-Poulenc.

pracoval jako recepční ve Vouillemontu, potkal jsem ho jednou v hale. Měl jsem na sobě proužkované kalhoty, tmavě rudé sako a náprsenku, to byla moje uniforma... Musel jsem mu namluvit, že jsem právě byl na nějaké svatbě. Kdybych mu byl řekl, že jsem hotelový zřízenec, už by se mnou neprohodil ani slovo!“

Jedna věc je jistá. Všichni ti stálí hosté u Vola, většinou ještě málo známí, ale už v hledáčku slávy, považovali Christiana Diora za jednoho z nich. V prostředí, kde jedinou platnou vstupenkou je talent, hned od počátku věřili, že talent má. Ale jaký je vlastně charakter toho talentu, v čem by se měl projevit? Cvalík se našel v malířství, Sauguet v hudbě, Max v poezii a Maurice Sachs bude brzy psát sloupky do novin. Samotný Christian se ještě nevyjádřil...

Vypadal ještě trochu škrobeně při tom přemýšlení, do kterého se ponořil, když pak pokládal Bérardovi tuhle otázku:

„Mluvil jsi před chvílí o oblastech, kde by mi moje záliba mohla zaručit úspěch. Co jsi měl vlastně na mysli?“

„Nevím,“ řekl zaskočený Cvalík. „Je těžké ti to vysvětlit... Ale jestli o tobě něco vím, tak to, že jsi umělec.“

Cvalík dokončil svou toaletu. Měl na sobě zmačkaný flanelový oblek, o kterém by se dalo říci, že v něm spal někde na lavičce, jak byl zvalený a zmuchlaný. Pečlivost, s jakou se věnoval zařízení malého bytečku, od výběru dekoru až k rozmístění i těch nejmenších

drobností, se vůbec nedala srovnat s tím, jak hrozně málo Cvalík dbal na svůj zevnějšek. „Jak vypadám?“ zeptal se otevřeně.

„Máš fleky od barev na saku i na kravatě.“

„To nic není, to je od vodovek, to půjde dolů trochou vody.“

„Kdy už si odvykneš utírat si štětce do klop svého saka?“

„Několik máznutí od štětce, to dělávají malíři, to není špatné ukázat v galeriích na ulici La Boétie, a právě tam mám schůzku... Až budeš odcházet, zamkni a klíč nezapomeň nechat u domovnice. V každém případě se večer uvidíme u Vola... Mizím!“

Když se Cvalík otočil k odchodu, Christian ho ještě zadržel:

„Mimochodem, tvůj nový přítel nemá rád plnovous, je to nějaký tanečník od Ďagileva?“

„Nikdy v životě!“ ohradil se prudce Cvalík, jako by jej urazilo, že by mohla vzniknout taková domněnka. „Je to jeden zcela seriózní hoch, seržant městské policie.“

*

„Ne, tati, to není žádný podvodník nebo ‚poskok‘, jak říkáš. Je to solidní obchodník, který má vývěsní štít, postavení v Paříži, válečný kříž, ženu a dítě... Jeho žena je ostatně jednou z dědiček hodinářství Lip – značky nejméně tak vyhlášené, jako je firma Dior... Tak vidíš!“

„Ten pán, co ho tak doporučuješ, hledá společníka?“

„Hledá především dvě stě nebo tři sta tisíc franků, které mu ještě chybí, aby si mohl otevřít galerii s obrazy. Spojí se s tím, kdo mu je přinese.“

„A ty ode mě čekáš, že ti dám prostředky k tomu, aby ses stal jeho společníkem?“

„Já tě o to prosím... ale nedělám si velkou naději. Víím dobře, že jsem tě zklamal. A že si myslíš, že nestojím za nic... Věř mi, rád bych ti udělal radost, kdybych uspěl na dráze, kterou jsi mi vybral. Zkusil jsem to. Bohužel nejsem stvořen pro státní službu a pro obchod už vůbec ne.“

„Tohle mi říkáš,“ vykřikl Maurice Dior, „a přitom po mně chceš pomoc právě proto, aby ses stal obchodníkem! Přiznej, že tvé chování je paradoxní!“

„To není žádný paradox. Víím, pro co mám nadání a čeho nejsem schopen. Galerii povede právě Jacques Bonjean¹⁷, já budu připravovat výstavy a vybírat malíře. Naučil jsem se hodnotit obrazy a myslím si, že umím rozeznat talent od podvodníka...“

Maurice Dior si na chvíli sundal brýle s obroučkami z želvoviny, o kterých se Marcel Achard a Saša Guitry vsadili, že je uvedou do módy. Nožičkami brýlí mechanicky bubnoval do dokumentu rozloženého na pracovním stole. Christian předpokládal, že je to plán nějakého architekta. Maurice Dior mlčel

---

17 Jacques Paul Bonjean (1899–1990), francouzský obchodník s uměním, antikvář a sběratel.

a přemýšlel, Christian se neodvážil porušit to nastalé ticho. Nepochyboval, že co nevidět padne z otcovských úst rozhodnutí. A najednou to přišlo:

„Nezáleží mi na tom, co tě přivedlo k té myšlence. To se teprve uvidí. Nemysli si, že jsi mě přesvědčil, ale já jsem především praktický člověk a je třeba, abys něco v životě dokázal... Chápu, že nepůjdeš cestou, kterou jsem pro tebe vybral. Musím ti ale dát šanci, abys realizoval své touhy, protože ty je máš, nebo alespoň tak vypadáš, což se nedá říct o tvých bratrech...“ Maurice Dior si dlouze povzdechnul a pak pokračoval: „Je to smutné konstatování, mám tři syny a žádný z nich nebude mým nástupcem, aby převzal řízení rodinného podniku. Ty k tomu nemáš chuť, tvůj bratr Raymond ani chuť ani schopnosti, a co se týká Bernarda...“ Maurice Dior tu větu nedokončil, srdce mu to nedovolilo. Jen velmi vzácně dal najevo nejhlubší tajemství Diorových, nemoc třetího syna, který od doby svého dospívání pobýval stále častěji a déle v „domech oddechu“ – což byl eufemismus pro označení psychiatrických ústavů. „A kde to chcete vybudovat, ty a tvůj společník?“ zeptal se Maurice Dior.

„Mám to chápat tak, že mi chceš pomoci?“ zeptal se Christian, kterému náhlý závan lásky k otci skrývajícím svou velkomyslnost za maskou přísného měšťáka rozechvěl hlas. Po souhlasném pokývnutí pokračoval:

„Navštívili jsme bývalé skladiště v jedné proluce v ulici La Boétie. Budeme pár kroků od dobře zavedených galerií, aniž bychom jim otevřeně konkurovali. Naše pozice, trochu v pozadí, bude perfektně

vyhovovat našemu poslání: chránit všechny mladé talenty, avantgardu avantgardy... Zvědavci – a všichni amatérští umělci jsou zvědaví – k nám budou přirozeně chodit, když budou odcházet od Paula Guillaumea¹⁸ nebo Wildensteina¹⁹.

„Teoreticky se mi zdá tenhle přístup docela rozumný, uvidíme, jestli to praxe potvrdí,“ souhlasil Maurice Dior.

„Dovolíš, abych tu dobrou zprávu řekl mamince?“

„Prosím. I proto, že je celá netrpělivá, aby se dozvěděla, co jsi mi chtěl říct, když jsi mě tak obřadně žádal o rozhovor.“

Když se Christian zvedl z křesla, pohlédl znovu na plán zakrývající pracovní stůl jeho otce.

„Ty ses rozhodl rozšířit Granville?“ zeptal se.

„Ne, chci zastavět pozemky v Neuilly, které jsem koupil během války. Budou tam čtyři činžáky, každý o pěti poschodích. Myslel jsem si, že počkám, až se zotaví burza, než se dám do stavby, ale jedna pojišťovací společnost mi nabídla půjčku na dva roky... Využil jsem toho k vytvoření společnosti, kde tví sourozenci a ty budete akcionáři. Bude se jmenovat ‚Stavební společnost parku v Neuilly‘, to zní dobře, ne?“

Madeleine Diorová byla v malém salonku. Ten byl oddělen od velkého salonu dvojími dveřmi, jejichž

---

18 Paul Guillaume (1891–1934), obchodník a sběratel moderního umění.

19 Daniel Wildenstein (1917–2001), francouzský historik a obchodník s uměním.